

MOLLERS HAVE

KORONA I HAVEN

PETER FRIS MØLLER

Corona og det enslydende korona har undergået et lodret dyk i værdiladning og positive associationer. Corona er latin for «krans» – kendt fra *coronam lauream* eller *laurea corona* – romernes laurbærkrans, som senere blev erstattet af ædle metaller og blev til de kongelige kroner, symbol for kongemagt og stat og i sin fordæskede form navn på den nationale møntform. Trods denne aura af værdighed, royal ophøjethed og klingende mønt blev corona med COVID-19 ganske brat stærkt berygtet og frygtet på linje med pest og kolera.

Dette blot, fordi navngiveren af denne ubehagelige virus mente, at dens karakteristiske krans af udvækster mindede om solens korona, den yderste del af solens atmosfære, som kun bliver synlig ved totale solformørkelser. For én, der med benovelse så denne korona vise sig på den arktiske himmel over Svalbard under solformørkelsen i marts 2015, mens termometeret sank yderligere under de minus 25, er det svært at se ligheden. Coronavirusen ligner allermost en vandskindehornime fra ordensordenen. Uanset navn og ligheder førte politikernes håndtering af truslen fra mikroorganismer til det største indgreb i den danske befolknings bevægelsesfrihed siden den tyske besættelse. Og så var det ikke engang helt så rigoristisk og husarrestagtigt som i eksempelvis Italien og Frankrig.

Ud over en helt overraskende opblomstring i puslespilslæggeri, strikning og anden håndgerning førte nedlukning, rejsebegrænsninger og hjemsendelse til omfattende aktiviteter i de danske haver. Selv folk, der ikke før er set betjene et haveudskab, har kastet sig over havevdrækningen i år. Hjemsendte og hjemarbejdende haveejere har jo, som minimum, fået frigivet nogle daglige timer, som ellers skulle have været brugt på transport. Rart har det også været, mellem tasteriet og de endeløse digitale møder, at holde en pause, forlade skærmen og det elektroniske hakkebræt, fare ud i solskinnet, gribe det fysiske hakkejern og lave lidt nyttigt i haven. Men mod mørkefald var det så vandkande og have-slange, der skulle i sving, for at afgrøderne overhovedet skulle kunne overleve den igangværende tørke. Fuglens drikkeskåle skulle ligeledes fyldes op, så de ikke behøvede at slukke tørsten med saftige frugter.

TØRKEN ER KRITISK for mange organismer i haven og ikke kun dem, vi dyrker; eksempelvis er solsortene ret afhængige af at kunne hale regnorme op af jorden. Tørlen har gjort denne fødekilde stort set utilgængelig, regnormene er søgt ned i jorden, hvor de afventer bedre, dvs. fugtigere tider langt uden for et solsortensæds rækkevidde. Nødfoderet i form af de sidste rådnede æbler fra vinterlagrene er opspist, og kun de indtørrede skaller og skræller ligger tilbage på plænen.

Al flere grunde så mange frem til et positivt udbrud af Korona – en af havens jordbærsorter – i form af store, saftige, søde og dybrøde frugter. Ikke overraskende forsvandt de allerede ved mindste antydning af rådmøn og ikke så få endda, så snart de var svulmet op og var blevet mere hvide end grønne. Naturligvis var det især de såkaldte «solsorte», som var på færde: skader, krager, duer, fasaner og solsorte. En fasan-kok med harem havde endda sin faste gang i urtehaven, hvor flokken, ud over at kradsede jorden væk fra kartoflerne, også hakkede hårdt til frugterne.

Tørken havde allerede forinden fået krager, skader, duer og fasaner til, lige inden de sætter sig til rette i træet for natten, at nappe løs af de grønne, umodne fuglekirsbeber. Det var vel tidligt, men *Prunus avium* er nu engang flygtende. Derimod ikke uden videre jordbærene. Dem måtte der kæmpes om. Første skridt i oprustningsspiralen var opsætning af to plastrugler med drejeligt, vippende hoved og store nidstirrende øjne. Måltigvis havde de en gunstig, dvs. frygtindgydende virkning på fasanerne og måske også på de grovmebbede krager og skader. Men åbenlyst ikke på solsortene – det vænmede de sig hurtigt til. Så måtte næste væben sættes ind: en størresnor med stimler og bænder af plastposer i forskellige farver, som med deres utryghedskabende blafret og raslen burde kunne skræmme enhver kleptoparist langt bort, blev hængt op over jordbærbedet. Bestemt ikke smukt, men det virkede. I hvert fald i nogle timer. Så var de der igen, solsortene, endda hele familien – og næsten ikke til at drive ud af bedet.

Som udgangspunkt er solsortene særdeles velkomne her i haven. Trods haveejersens ukædelige bjergsomhed og grådighed, skal de som velsynende borgere i haven have lov til at nyde godt af (nogle af) dens frugter. Løsningen blev at dække en del, men langfra hele jordbærbedet med de finmasket aluminiumstrånet, som sidste år blev sat ind i det forgesves forsvar af kalplplanterne. Så skulle der kunne blive til begge parter.

Ud over at de og deres udføjne unger også kan trække orme og (forhåbentlig) nappe snegle i de øvrige, vandede bede med de andre afgrøder, som solsorte ikke rører. Velkomme!

Jane Jin Kaisen, *Community of Parting*, 2019. Still fra dobbeltkanals videoinstallation // Kunsthall Charlottenborg.

SHAMANER OG SEXARBEJDERE • Kunstakademiets nye professor fortæller Koreas traumatiske historie i svimlende videocollager.

Subjektiv centrifugering

METTE SANDBYE

Jane Jin Kaisen: *Community of Parting*, Kunsthall Charlottenborg, til 16. august.

Det var ikke planlagt på forhånd, men timingen endte med at blive perfekt. 12. juni åbnede Kunsthall Charlottenborg en stor og længe planlagt udstilling med Jane Jin Kaisen (f. 1980), hendes hidtil mest omfattende. Samme dag blev det annonceret, at hun og den polske kunstner Agnieszka Polska (f. 1985) begge ansattes som professorer på Skolen for Mediekunst på Kunstakademiet i samme hus, Kaisen i en stilling på 80 procent, Polska på halv tid. Sammen skal de fremover lede og udvikle Medieskolen, som er en af Akademiets fire MFA- eller overbygningsskoler, som hver har cirka 25 studerende.

Jane Jin Kaisens værker handler om globale, politiske emner og problemstillinger, men med hendes personlige baggrund som afsættet, der dog aldrig lukker sig om det private. Hun arbejder med videoinstallation, film, fotografiske installationer, performance og tekst og har vundet priser for sit kunstneriske arbejde og udstillet og vist sine film over hele verden.

JANE JIN KAISEN blev født på øen Jeju i Syd Korea, men adopteret til Danmark samme år. Hun er uddannet fra Det Kgl. Danske Kunstakademi, University of California Los Angeles og The Whitney Museum of American Art Independent Study Program. I de senere år har hun været i gang med at tage en ph.d.-grad i kunstnerisk forskning på Kunstakademiet finansieret af Novo Nordisk. Afhandlingen er lig på trapperne, og udstillingen på Charlottenborg ligger i direkte forlængelse af den. Udstillingen, der primært består af videoinstallationer, men også montere med objekter og arkivmateriale, er i den grad baseret på omfattende research om Koreas historie. Men lad mig straks fastslå – før læseren skræmmes væk af den beskrivelse, at Jane Jin Kaisen også og i den grad har blik for form, billeder og æstetik, for det smukke, forførende, drømmeriske, og for hvordan værkerne er installeret i rummet og taler til den krop, der bevæger sig rundt i udstillingen. Udstillingens centrale værk, der er placeret i Charlottenborgs hovedsal, er den tredelte videoinstallation *Community of Parting*, som Jane Jin Kai-

sen lavede til den såkaldte «koreanske pavillon», det vil sige sydkoreanske, på sidste års Venedigbiennale. Her blev den vist i et lovligt lille rum, og det, sammen med den ikke så biennaleegnedede længde på lidt over 70 minutter, gjorde, at mange måske så den noget sporadisk. I al fald gør den sig meget bedre her på Charlottenborg. Det er stadigvæk lang tid, og flere af udstillingens øvrige videoværker er også meget lange. Men hvis man ikke har afsat en hel dag, så kan det sagtens lade sig gøre at plukke lidt, selvom hovedfilmen fortjener at blive set i sin fulde længde.

Den er ikke narrativt skridende med en handling fra a til z, men har mere form af en collage af billeder og lyd med mange skiftende lag og fortælleformer. Filmens udgangspunkt er myten om den kvindelige shaman Bari, som er en vigtig figur i koreansk mytologi og fungerer som en mægler mellem de levende og de døde. Ifølge myten var hun en prinsesse, som blev forladt ved fødslen, fordi hun var en pige. Over mange rejser til både Nord- og Syd Korea, især til fødeøen Jeju, men også til koreanske diasporasamfund inden for Korea, har Kaisen blandt andet mødt og filmet en nutidig kvindelig shaman, som også er født på øen. Hun fik som ung 11 børn på 12 år, men forlod så sin mand for at blive fuld-tidshaman som 31-årig. Den i dag gamle kvinde er samtidig overlever efter en folkekassakere med titusindvis af civile ofre på en 1948 kølvandet på opdelingen i Syd- og Nord Korea efter Anden Verdenskrig og den lokale opstand mod stærkt højreorienterede paramilitære grupper under den amerikanske militærregerings myndighed. Det er et nationalt traume, der blev dykket i fem årtier, efter nedslagsningen fandt sted.

Kaisens besøger i filmen stedet i forbindelse med 70-års markeringen, hun filmer på dokumentarisk vis de besøgende og den rituelle ceremoni, hun inkluderer historiske arkivbilleder og vidnesbyrd, men lader også kameraet dvæle ved de sorte krager i de hvide blomstrende kirsebærtræer på mindepladsen.

Det shamanistiske element i den koreanske kultur fungerer i Kaisens optik som noget, der binder den delte, plagede, traumatiserede kultur sammen i et vadskskillelesskabskab, som værket hedder. Og ligesom hun selv blev adskilt fra sin fødekulter, finder hun et – ofte feministisk begrundet – helende, erindringskabende fællesskab ved at opøge den koreanske kvindelige shaman, eller ved – som i værket *Braiding and Mending* – at flette hår på sine søstre og nicher, som hun blev forenet med i 2001. Eller ved mere

analytisk distanceret at undersøge fenomenet adoption, som hun selv har oplevet, og prostitution.

Værket *Strange Meetings* handler om de mange udbredte konyssomgange blandt amerikanske soldater, der var udstationeret i Syd Korea i 1970'erne. Det fik militæret i samarbejde med landets regering til at gennemføre en omfattende «clean up»-kampagne, hvor de kvindelige koreanske sexarbejdere blev isoleret og tvangsmediceret, mens soldaterne fortsat havde adgang til bordellerne. En montere viser stils fra en tegnefilm produceret af ringere end Disney, hvor de seksuelt overførte sygdomme er tegnet som en ond rød bær, der invaderer menneskekroppen.

I andre værker citerer Kaisen den danske journalist, modstandskæmper og kvindertighedsforkæmper Kate Fleron, der i 1951 rejste til Nord Korea og året efter udgav bogen *Nord Korea: Indtryk fra en rejse til verdens ende foretaget i maj 1951*. Her beretter hun blandt andet om, at folk her hjemme simpelthen ikke troede på de grusomheder begået mod civile, især kvinder, som hun fortalte om, for «sådan opfører FN-soldater sig ikke». Flerons beretning vises i fragmenter skrevet på nogle blodrøde belyst montere med både smukke og historisk rædselsvækkende objekter – fra spejl og kinno til kemiske våben.

UDSTILLINGEN BESTÅR AF mange værker skabt over de seneste ti år, men de er så tematiske sammenhængende, at de nærmest fremstår som ét værk. Overordnet set blander Kaisen temaer som kvindeundertrykkelse, kolonialisme, adoption og krig i en form, hvor man både informeres og inviteres til at reflektere og også lære noget, men samtidig sanser og føler – og gives hab i kraft af kunstnerens insistens på fællesskabet som afsæt for forståelse og heling af både personlige og historiske traumer.

Som prolog til hovedfilmen fører en smuk film i loop, hvor Jane Jin Kaisen selv snurrer rundt klædt i hvidt som en anden derwish, mens det håndholdte kamera river sig i fase 2 kaldes «Valby drikker uted». Det er småt, men godt, og kaffen smager udsøgt.

Man kan naturligvis godt blive lidt træt af al den naturalighed, så hvis man vil krydre med et strejf af storby og society, så tag et glas Domaines Otté, Château Romassan fra Provence på forlænt foran Restaurant Salon i Bredgade, Rosévin, saltmander og oliven serveret på hvid glas. Drikken er så lufvig og sprød, at det stadig er min favorit blandt alverdens rosévine, men det skal siges, at flaskens smukke form også bidrager til helhedsindtrykket.

Kører man nordpå herfra, er sommerens must et stop på Ringsted Havn, hvor Kajens Fisk og Vildt holder højt niveau på deres fish'n'chips med sprøstgede fileter og rigtige kartofler i frituren. Det er godt til rosévinen fra Sancerre eller Provence, der kan købes glasvis i den hyggelige atmosfære, hvor landskabsbillederne navigerer rundt i havebassinets som en del af panoramaet.

Har man fået fodtude fingre og er træt af håndspil, anbefaler jeg den lille sandstrand i den sydlige ende af havnen, hvor bølgerne slår mod Danmarks kyst, som om sommeren havde været her hele tiden med sin gratisydelse: den obligatoriske dukkert.

SMAG & BEHAG

ERIK STEFFENSEN

DER FINDES NOGLE gudspletter på danmarkskortet, som er udforskede, medmindre områder har ledt én på sporet. Man kan køre gennem et område eller køre i bil og tænke «hvor søjt, der er en skovpavillon eller et spisested her», men stadig ikke gøre ophold, selvom det virker fortryllende.

Det var en mypdagelse at se, hvor mange mennesker der faktisk sad på Traktorstedet ved Gjørlev lige syd for Køge, vi fik en Stevns Pilsner og kaffe og lagkage, med udsigt over Køge Bugt helt til Sverige. Den virkelige wow-oplevelse blev Hårblølle Havn hos havehøkeren, der serverer drinks og iscaffé og alt, der hører sommerlivet til. Vi fik lyst til at slå os ned på egenen efter at have forsogt at finde gårdmejeriet, der laver franske oste på Mønsø manér. Det lykkes ikke, men hjertet blev på stedet.

Vandtemperaturen er til de små stop langs Danmarks kyster. Turene til Jylland er indlagt med stop på Fyn ved Knudshoved, hvor man lige kan tage en dukkert inden næste stræk. Amager Strand benytter vi meget, tæt på motorvejen for dem, der skal videre, og metroen hjem for dem, der skal blive i byen.

En afstikker til årets fineste bio-øko-grønt-marked skal man ikke lade sin næse gå forbi. Her står producerne selv blandt badstuber, æg og yoghurt i topklasse. Det sker på Refshalevej ved Lille Bakery, Refshalevej 213A, der serverer det bedste brød og de skønneste berlinerholler, det næste farmers marked til afkradsning i kalenderen er 12. juli, nærmest 9. august og 13. september kl. 10-15. Og som kuriosum kan man købe fadøl fra Møn på bageriets udstand. Det to år gamle Lille Bakery har fuldt forstærket stjernestatus. Og den amarokanske riviera lokker nærmest lige rundt om hjørnet.

Verdens mindste farmers marked er nok det genkommende på Toftegårds Plads foran det gode bageri Vores Brød. To mand klarer grøntafdeling, specialøl og sydfranske vine fra Marc Fernand Polos sortiment. Vi har smagt hele repertoireet, og vi er især faldet for den dybe rustikke, men elegante røde Meus Fleurs fra Roussillon og den tørre, kalkede, frugtige hvide Domaine de Souch fra Jura/ron til et glas i utide. De naturlige vine kan købes

hos bageren, hvis man ikke når det månedlige marked, der i fase 1 af coronahen ved Valby drikker hjemmes, men i fase 2 kaldes «Valby drikker uted». Det er småt, men godt, og kaffen smager udsøgt.

Man kan naturligvis godt blive lidt træt af al den naturalighed, så hvis man vil krydre med et strejf af storby og society, så tag et glas Domaines Otté, Château Romassan fra Provence på forlænt foran Restaurant Salon i Bredgade, Rosévin, saltmander og oliven serveret på hvid glas. Drikken er så lufvig og sprød, at det stadig er min favorit blandt alverdens rosévine, men det skal siges, at flaskens smukke form også bidrager til helhedsindtrykket.

Kører man nordpå herfra, er sommerens must et stop på Ringsted Havn, hvor Kajens Fisk og Vildt holder højt niveau på deres fish'n'chips med sprøstgede fileter og rigtige kartofler i frituren. Det er godt til rosévinen fra Sancerre eller Provence, der kan købes glasvis i den hyggelige atmosfære, hvor landskabsbillederne navigerer rundt i havebassinets som en del af panoramaet.

Har man fået fodtude fingre og er træt af håndspil, anbefaler jeg den lille sandstrand i den sydlige ende af havnen, hvor bølgerne slår mod Danmarks kyst, som om sommeren havde været her hele tiden med sin gratisydelse: den obligatoriske dukkert.